

VIII WAKACYJNE SPOTKANIA WIELODYSCYPLINARNE

Rzeczpospolita mniej znana

Zabrze 2017

Zespołowe projekty badawcze

1. Edwin Sieredziński

Pośród fabryk, kopalń i...? Współczesna i kopalna fauna Górnego Śląska

Górny Śląsk kojarzy się głównie z antropogenicznym krajobrazem. Na tym obszarze spotkać można jednak wiele gatunków zwierząt, występują też obszary ciekawe przyrodniczo. W samym parku w Brynku na terenie dawnej posiadłości Donnersnacków znaleziono 200 gatunków chrząszczy. Część niewykorzystywanych obiektów przemysłowych jest również zajmowana przez zwierzęta. Naszym celem jako grupy badawczej będzie dokonanie analizy składu faunistycznego różnych grup zwierząt (głównie bezkręgowców) na terenie Zabrza i innych obszarów na terenie konurbacji górnośląskiej. Odwiedzimy również rezerваты przyrody (jak Segiet w Bytomiu, Ochojec i Park Murcnowski w Katowicach) jak również obiekty parkowe i rekreacyjne (jak park i zbiornik retencyjny w Świerklańcu). Zobaczymy również, co kryją wnętrza starych sztolni i kopalń. Sprawdzimy również, co się czai w Kłodnicy i Bytomce. Zajmiemy się również fauną synantropijną, nieraz spotykaną w naszych domostwach oraz ich okolicy. Zastanowimy się również, czy poszczególne odwiedzane obiekty są dobrym miejscem badań faunistycznych oraz w przypadku jakich grup zwierząt mają one znaczenie. Ważnym elementem również będzie fauna kopalna. W tym celu udamy się do stanowiska dokumentacyjnego Miedary, gdzie znajdują się szczątki fauny triasowej, głównie kopalnych gadów. Przy okazji prowadzenia badań zoologicznych warto również skupić się na ewolucji świata zwierząt. Odkrycia zoologiczne można dokonać teoretycznie w przydomowym ogródku. Dlatego warto przyjrzeć się temu obszarowi pod tym kątem. Najrozmaitsi przedstawiciele fauny potrafią być naprawdę bardzo wszechobylscy.

2. Szymon Szostak

Leczące ślonskie zieliny

Celem projektu będzie opracowanie składu naturalnego kosmetyku (kremu, maści itp.) na podstawie śląskich regionalnych przepisów a następnie jego własnoręczne wykonanie. Orientacyjny plan działania:

- I dzień: Opracowanie celu projektu, czyli wybór formy kosmetyku, działanie, jakie powinien wykazywać (jeśli będzie wystarczająco dużo czasu i chęć uczestników nie musimy ograniczać się do tylko jednej receptury), plany prowadzenia poszukiwań receptury
- II-III dzień: Przeprowadzenie badań terenowych: przeszukiwanie miejscowych bibliotek, ankieta (na zasadzie swobodnej rozmowy z ludźmi i spisywania używanych składników w ziołolecznictwie), przeszukiwanie internetu
- kolejne dni: Poszukiwanie i zbieranie potrzebnych składników leczniczych, przygotowanie kosmetyku (zależnie od wyboru formy kosmetyku można zastosować ekstrakcję substancji czynnych z ziół, przygotować wywary, napary, wycisnąć sok)
- Ostatni dzień: Opracowanie wyników, próba wyjaśnienia działania kosmetyku w oparciu o jego skład chemiczny i przygotowanie prezentacji podsumowującej

3. Krystian Mucha/Przemysław Macholak/Józef Izbicki

Czy Śląsk jest „zegarkiem w rękach małpy”? Mikro- i makroekonomiczne przesłanki wspierania rozwoju Śląska

ŚLĄSK, a zwłaszcza GÓRNY ŚLĄSK, powinien każdej osobie, która ma chociażby blade albo zielone pojęcie o historii Europy, kojarzyć się z siłą gospodarczą. Rzeczywiście, Śląsk był najlepiej rozwiniętym gospodarczo (wówczas - najbardziej uprzemysłowionym, jako że uprzemysłowienie było miernikiem rozwoju gospodarczego) regionem Europy. O Śląsk toczyły się trzy wojny śląskie, w ramach wojny o sukcesję austriacką i wojny siedmioletniej. To, że Śląsk został przy Prusach, było zwiastunem ich późniejszej potęgi na skalę europejską, której koniec przyniosła dopiero I wojna światowa, a ostatecznie II wojna światowa. Czy, tak jak powiedział brytyjski premier David Lloyd George w 1919 roku, oddanie Śląska Polsce było „oddaniem zegarka małpie”? Czy Śląsk dzisiaj jest miejscem sprzyjającym przedsiębiorczości, miejscem rozwoju gospodarczego?

Trzeba to zbadać, dlatego też proponujemy przeprowadzenie odpowiednich badań otoczenia ekonomiczno-społecznego i prawnego przedsiębiorczości na Górnym Śląsku. Zastanowimy się, czym ta mityczna przedsiębiorczość w ogóle jest i jak można ją definiować i porównywać w skali globalnej. Zobaczymy, jakie trudności ekonomiczne i społeczne, a wreszcie, jakie bariery prawne stwarzane są tu przedsiębiorcom. Porównamy Śląsk ze współczesnymi tyglami przedsiębiorczości, aby zobaczyć, co jest współcześnie czynnikiem wzrostu gospodarczego i zbadamy, czy ułatwienia prawne, które mają przekładać się na równomierny wzrost gospodarczy (głównie SSE - specjalne strefy ekonomiczne), odnoszą zakładany skutek.

4. dr Alicja Soćko-Mucha

Etnografia Górnego Śląska: humor śląski, dr Alicja Soćko-Mucha

„Dowcipy przypominają małe eseje antropologiczne” – pisał Simon Critchley w swojej filozoficznej rozprawce poświęconej problemom komizmu. Humor etniczny i dowcip etniczny stanowią w oczach etnografa cenne i najzupełniej poważne źródło wiedzy o lokalnej społeczności oraz o wytworzonych na jej temat stereotypach. Zajęcia i powstałe w ich ramach projekty badawcze zostaną poświęcone kulturze Górnego Śląska, lecz punktem wyjścia będą właśnie rozmaite formy komizmu, w których przegląda się omawiana kultura. W ciągu cyklu spotkań uczestnicy poznają wybrane pojęcia etnologiczne: „grupa etniczna”, „grupa etnograficzna”, „mniejszość etniczna”, „stereotyp”, „dowcip etniczny”, „humor etniczny” oraz zostaną zapoznani z problematyką omawianego regionu, w oparciu o klasyczne prace etnografów i folklorystów, m.in. Jana Stanisława Bystronia i Doroty Simonides. Tak zarysowana perspektywa pozwoli na podjęcie zespołowej pracy projektowej. Uczestnicy będą mieli za zadanie przeprowadzić krótkie badania etnograficzne bądź to w tradycyjnie rozumianym terenie (za pomocą metod takich jak wywiad etnograficzny i obserwacja uczestnicząca), bądź w przestrzeni Internetu (analiza stron poświęconych lokalnej kulturze, memów, nagrań kabaretowych, rysunków satyrycznych). Oczekiwany rezultatem pracy grupowej będzie dogłębna antropologiczna interpretacja konkretnych przykładów twórczości komicznej, związanej z kulturą Górnego Śląska.

5. Michał Magott

Co jest bogactwem Śląska - węgiel czy przemysł chemiczny?

Chyba każdy Polak zapytany o najszlachetniejszy surowiec Śląska odpowie: węgiel. Jednak to nie kopalnia węgla łączy postacie prezydenta Stanów Zjednoczonych Thomasa Woodrowa Wilsona i prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej Ignacego Mościckiego, a Zakłady Azotowe w Chorzowie (Mościcki przez pewien czas nawet był ich dyrektorem). Po drugiej wojnie światowej były one największym przedsiębiorstwem chemicznym w Polsce, pełniącym kluczową rolę w funkcjonowaniu polskiego rolnictwa i przemysłu zbrojeniowego. W ramach pracy nad projektem badawczym sprawdzicie co produkowały lub produkują Azoty Chorzów i jakie procesy syntetyczne wykorzystują. Spróbujemy również wykorzystać różne metody elektrochemiczne do analizy produktów tego przedsiębiorstwa, korzystając jedynie ze sprzętu, który można złożyć po wizycie w sklepach z artykułami elektrycznymi na terenie Zabrze.

6. Krzysztof Grzegorzczak

Co zrobić z postindustrialnym dziedzictwem. Interdyscyplinarnie o zabytkach

Słowo „zabytek” raczej nie kojarzy się w pierwszej kolejności z Zabrzem czy Górnym Śląskiem. Tym bardziej warto właśnie tutaj zająć się tym pojęciem. W ramach grupy badawczej przyglądać się mu będziemy z bardzo wielu punktów widzenia: prawa, teorii konserwacji i ochrony dóbr kultury, historii sztuki czy turystyki. Poszukamy, w teorii i na przykładach, balansu pomiędzy potrzebami mieszkańców i właścicieli zabytków a wymogami konserwatorskimi. Ważnym pojęciem będzie więc dla nas także „rewitalizacja”. Czym jest? Jak powinna wyglądać? Poszukamy udanych i nieudanych jej przykładów.

Wszystko to w kontekście miejsca, w którym zamieszkamy (zarówno kopalni Guido, jak i miasta czy regionu). Zastanowimy się nad tym, co w Zabrze i okolicach może zostać nazwane zabytkiem i jaka jest specyfika zabytków poprzemysłowych. W poszukiwaniu zabytków przetrząśniemy Internet, odwiedzimy kilka państwowych i samorządowych instytucji i przede wszystkim wyjdziemy w teren, by porozmawiać z mieszkańcami i sprawdzić, jak dane zawarte w oficjalnych rejestrach mają się do rzeczywistości.

7. Marek Płuciniczak/Albert Kozik

Tygiel nowoczesności. Architektura Zabrze XIX i XX wieku

Celem grupy badawczej będzie przemyślenie, w jaki sposób wcielano w życie pojęcia nowoczesności, modernizacji, postępu i zmiany. Przedmiotem rozważań stanie się architektura Zabrze XIX i XX wieku. Zastanowimy się, jak konceptualizowano nowoczesność, jaki był jej stosunek do tradycji, czy zmiana zawsze oznaczała rewolucję, przewrót i odrzucenie przeszłości? Sprawdzimy, jak definiowali te problemy ludzie w latach osiemdziesiątych XIX stulecia i w latach trzydziestych wieku następnego. W jaki sposób wyobrażenie nowoczesności łączono z wykorzystaniem konkretnych materiałów budowlanych? Czy wpływało ono na formę i funkcje budynków?

Będziemy zachęcać członków grupy do wychodzenia w teren, poszukiwania śladów minionej nowoczesności Zabrze – miasta, którego herb najlepiej przecież odzwierciedla interesujące nas zagadnienia.

1. Co dzisiaj znaczy dla was pojęcie nowoczesności? Czym mogło być dla ludzi żyjących przed stoma laty?
2. Zastanówcie się nad ideami wyrażanymi przez herb Zabrze?
3. Spróbujcie znaleźć przykład architektury modernistycznej w Zabrze.